

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ Ι. ΠΑΤΣΙΛΙΝΑΚΟΣ

Διηνεκές ημερολόγιο

Διηγήματα

ΚΕΔΡΟΣ

Αναστάσης Ι. Πατσιλινάκος: *Διηγεκές ημερολόγιο*

ISBN 978-960-04-4933-4

Επιμέλεια-Διόρθωση: Χρήστος Γιαμαρέλλος
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Αναστάσης Ι. Πατσιλινάκος, 2018*

© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2018*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

Διηνεκές

Σε βλέπω να πλησιάζεις, ντυμένη σαν τη βαρόνη Φον Σταφ, και ρίχνω μια ματιά στο ρολόι μου. Έχεις έρθει στην ώρα σου. Όπως πάντα τυπική. Ακόμα και τώρα. Είναι, βέβαια, που πάντα μπέρδευες τους ηθικούς νόμους με τους κοινωνικούς τύπους, αλλά αυτό δεν σε οδήγησε και σε τόσο... εγκληματικά λάθη... Σχετικά καλά τα 'χεις πάει... Μόλις που 'χεις αργήσει ένα δυο λεπτά και μου λες ξεφυσώντας «ζητώ συγγνώμη που καθυστέρησα». Ένα δυο λεπτά... Τι να μου πουν ένα δυο λεπτά εις το διηνεκές; Το «διηνεκές» είναι η αγαπημένη σου λέξη. Ανέκαθεν ξεστομίζες φράσεις με το «διηνεκές» μέσα, που αυτόματα τις έκανε να ακούγονται υποκριτικές, ακόμη κι αν τις εννοούσες απόλυτα. Το «θα σ' αγαπώ εις το διηνεκές» μου 'ρχεται τώρα. Το 'χεις πει και σ' εμένα και στον πατέρα μου. Βέβαια, τον πατέρα μου τον χώρισες στα δεκαπέντε μου και πέθανε... Εμένα, όμως, μ' αγαπάς... εξακολουθείς να μ' αγαπάς με τον σκλαβωτικό τρόπο σου εις το διηνεκές. Όπως ακριβώς αγαπάς το χέρι σου ή το πόδι σου. Ένα χέρι ή ένα πόδι είμαι για σένα...

Ακριβώς έτσι. Χέρι ή πόδι που ζει τη σκλαβιά των αναγκών και των επιθυμιών σου, το οποίο σε καμία περίπτωση δεν θέλεις να χάσεις απ' τη μια στιγμή στην άλλη, να σου κοπεί βίαια, να σου ακρωτηριαστεί ξαφνικά, γιατί σου ανήκει και το ορίζεις, γιατί είναι δικό σου και μόνο δικό σου, κομμάτι σου, προέκτασή σου· ο εγκέφαλός σου το προστάζει να πράξει με βάση τη θέλησή σου, σ' εξυπηρετεί και δεν μπορεί να υπάρξει μόνο του, ανεξάρτητα από σένα, αλλά ούτε κι εσύ μπορείς ν' αντέξεις χωρίς αυτό. Όλα αυτά, τα περί χεριού και ποδιού, χρόνια ολόκληρα δειλίαζα να σ' τα πω... Όταν, επιτέλους, βρήκα το θάρρος να τα ξεστομίσω, είχες έτοιμη την απάντηση: «Λίγο αγαπάει κανείς το χέρι του ή το πόδι του; Ένα χέρι ή ένα πόδι το αγαπάς επειδή σου είναι χρήσιμο. Κερδίζε, κερδίζει και θα κερδίζει άξια την αγάπη του κατόχου του χάρη στη χρηστικότητα του εις το διηνεκές της ανθρώπινης ύπαρξης». Ήμουν παιδάκι κι η απόλυτη προτεραιότητά σου ήταν η σκληραγώγησή μου. Τεσσάρων πέντε χρόνων κι όμως ήξερα τη λέξη «σκληραγώγηση». Αυτά είναι τα πιο τρυφερά χρόνια, λένε, αλλά από τότε ήταν χαραγμένη στο πετσί μου. Πεζοπορία στο χιόνι με κοντομάνικο και σορτοάκι, αντιμετώπιση της δυσλεξίας μου από σένα την ίδια εκτελώντας χρέη δασκάλας με βαρύ χέρι, κατ' οίκον, απ' το νηπιαγωγείο ακόμα, αθλοπαιδιές μετά το φαγητό, εξαντλητικό μεταμεσονύκτιο διάβασμα στο δημοτικό, καλοκαιρινές διακοπές με επαναλήψεις των μαθημάτων της προηγούμενης σχολικής χρονιάς και, παράλληλα, προετοιμασία

των μαθημάτων της επομένης, ώρες ατέλειωτες παρατημένος, να κοπανιέμαι με μια μπάλα του μπάσκετ κάτω από μια μπασκέτα στο πουθενά... Γιατί όλα αυτά; Είμαι σίγουρος ότι, αν σου τα διατύπωνα ευθαρσώς, θα μου απαντούσες ότι ο άνθρωπος πρέπει να προοδεύει εις το διηνεκές. Όταν σου είχα δηλώσει, στα δεκαοκτώ μου, ότι ήθελα επιτέλους να ανεξαρτητοποιηθώ, δηλαδή να μη δώσω πανελλήνιες, αλλά να πιάσω δουλειά και να σπουδάσω σε δραματική σχολή, είχες πάει αμέσως σε μάγο-μελλοντολόγο για συμβουλές. Η γυάλινη σφαίρα του σου 'χε αποκαλύψει ότι η σχέση μας είναι καρμική, αλλά την είχες παραφράσει σε «διηνεκή». Συμπεριφορές που 'χουν να κάνουν με το διηνεκές της σύγκρουσης καλού και κακού ή σωστού και λάθους –όπως τουλάχιστον έχεις εσύ στο μυαλό σου το καλό, το κακό, το σωστό και το λάθος–, σε καθιστούν, αναπόφευκτα, το αντιφατικότερο πλάσμα που 'χω γνωρίσει. Αλλά αυτή η αντίφαση είχε και έχει εξήγηση... Πάντοτε ήσουν γοητευτική κι αξιαγάπητη όταν ένιωθες καλά. Όταν όμως αισθανόσουν, για τον οποιονδήποτε λόγο, άσχημα, θεωρούσες καθήκον σου να κάνεις και τους γύρω σου δυστυχημένους... Υπήρξε περίοδος που είχες τα ψυχολογικά σου – και για βοήθεια από ειδικό ούτε λόγος. Ήμουν στην εφηβεία τότε και ένιωθα στις –αδιαμόρφωτες, ακόμα– πλάτες μου το βάρος όλου του κόσμου. Ύστερα άρχισα το μπόντι μπιλντινγκ, γιατί μου έλεγες: «Είσαι κοντός και θα παραμείνεις κοντός εις το διηνεκές. Δεν φταις εσύ, αλλά ο διηνεκής σωματότυπός σου.

Όμως, τα εκατοστά που δεν μπορείς να πάρεις σε ύψος μπορείς να τα πάρεις σε πλάτος. Να φτιάξεις μπράτσα εις το διηνεκές!» Έπασχα, για χρόνια ολάκερα, από σύνδρομο κατωτερότητας... Μέχρι που έγινα ένας ογκώδης κοντός άντρας και συμβιβάστηκα με την εικόνα μου. Δέχτηκα τον εαυτό μου. Τώρα πια, με αποδέχομαι. Αποδέχομαι την κατάσταση μου, την κατάστασή σου, την κατάστασή μας. Είμαι αυτές οι καταστάσεις. Και θα είμαι εις το διηνεκές... Με λίγα λόγια, η επιρροή σου πάνω μου; Απέραντα δημιουργική ή, όπως πιθανότατα θα 'λεγες, «διηνεκούς απεραντοσύνης δημιουργική». Τι θέλω να πω: Ήμουν από ψηλό και μου 'δινες μορφές. Να σου πω «όχι», άδικος κόπος... Η θέλησή σου μπορούσε να λυγίσει σίδερα, δεν θα λύγιζε την πλαδαρή δική μου, να είμαι μια αυθύπαρκτη οντότητα και όχι το εν εξελίξει δημιούργημά σου; Συμβιβάστηκα, λοιπόν, κι αφέθηκα στον δημιουργικό οίστρο σου. Συχνά αυτό ήταν αβάστακτο, γιατί δεν τα κατάφερνες πάντα. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι, ως μητέρα, ένιωθες Θεός-δημιουργός με το παιδί σου κι ήσουν απόλυτα πεπεισμένη ότι ένας Θεός-δημιουργός, που σέβεται τον εαυτό του, λαχταρά κι οφείλει να δημιουργεί εις το διηνεκές, ακόμα κι αν κάποιες φορές τερατουργεί... Οι μορφές που πήρα μ' έκαναν ηθοποιό – καλό, λένε. Κι αυτό γιατί έζησα μαζί σου πολλές ζωές. Ένωσα όλα τα συναισθήματα. Έγινα πολλοί άνθρωποι. Αν και είσαι εβδομήντα πέντε πατημένα, σε κάνουν δέκα χρόνια νεότερη, ενώ εγώ δείχνω εξηντάρης – ένας μεσόκοπος πρωταγωνι-

στής στα αζήτητα... Ο λόγος; Πάντα ρουφούσες, σαν ενεργό βραμπίρ, ενέργεια από μένα. Ζωτική ενέργεια. Είχα μπόλικη και για τους δυο μας, οπότε δεν μου έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση τα, κατά καιρούς, βαφτίσματά σου στην ψυχή μου-πηγή της. Δεν υπήρξα ποτέ ο τυπικός ζεν πρεμιέ, αν κι έχω παίξει σε αρκετές ερωτικές σκηνές. Σε ντρεπόμουν όταν τις γύριζα με το δασύτριχο στέρνο μου έξω, που «μοιάζει με μαλλιαρό θώρακα Σπαρτιάτη οπλίτη», όπως μου 'χε γράψει κάποιος κριτικός. Υπήρχαν φορές που παρακολουθούσες τα γυρίσματα με την πρόφαση ότι έφερνες τάπερ με ντολμαδάκια και μουσακά στο συνεργείο – αγορασμένα από μαγειρεία, βέβαια, γιατί βαριόσουν να μαγειρέψεις... Το μαγείρεμα για σένα έλεγες ότι ήταν ένας διηνεκής μπελάς. Πάντως, τα φαγητά σου, νερόβραστα και σχεδόν ανάλατα, με έκαναν γερό και υγιή. Ακόμα κι ένα πιάτο φακές με κοφτό μακαρόνι ήταν φτιαγμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην καταλήξω κοιλαράς. Ο πατέρας μου έτρωγε συχνά έξω. Αντίθετα, εγώ συνήθισα την κουζίνα σου. Τώρα πια... Δεν παντρεύτηκα ποτέ. Δεν έκανα παιδιά. Δεν είχα ποτέ μου κατοικίδιο, αδελφό, αδελφή. Κάποτε είχα δύο γιαγιάδες και δύο παππούδες. Πολύ παλιά... Εδώ και μια σαρανταετία δεν έχω καν πατέρα... Έχω, όμως, εσένα! Και θα σε έχω εις το διηνεκές, κατά τα λεγόμενά σου. Κάτι τέτοιο θα κάνει τη μοναξιά μου λιγότερο δυσβάσταχτη, ενώ, ταυτόχρονα, θα μου επιβεβαιώνει το πόσο εξαρτημένος ήμουν, είμαι και θα είμαι απ' τη σχέση μας – εννοείται εις το αγαπημένο σου διηνεκές. Στην πραγ-

ματικότητα, το διηνεκές είναι βιολογικό για τον καθέναν. Έχει αρχή και τέλος. Είναι πεπερασμένο. Δεν θα σ' το πω ποτέ, για να μη σε τρομοκρατήσω... Θα σε προστατεύσω απ' αυτή την αλήθεια. Θα συνεχίσω να σε προστατεύω εις το διηνεκές σου, το διηνεκές μου, το διηνεκές μας. Βέβαια, τώρα είναι και το κωλοαλτσχάμερ... Είσαι στις αρχές του και παθαίνεις, από τώρα, τις διαλείψεις σου. Την προηγούμενη φορά που συναντηθήκαμε, μου το 'χες δηλώσει κατηγορηματικά: Εμένα, και μόνο εμένα, πάνω απ' όλα και πέρα απ' όλους, δεν θα με ξεχάσεις. Πώς θα μπορούσες να με ξεχάσεις; Επέμενες πως θα με θυμάσαι εις το διηνεκές. Κι όταν κλαψούρισα ότι δεν έχεις να θυμάσαι και πολλά καλά από μένα, το φιλοσόφησες στη στιγμή: «Το καλό και το κακό είναι σχετικά. Το διηνεκές, πάλι, όχι. Τα πάντα γίνονται ένα εις το διηνεκές. Καλά και κακά». «Ζητώ συγγνώμη που καθυστέρησα», σπεύδεις να μου πεις λαχανιασμένη και, χωρίς να το σχολιάσω, σου προτείνω ρωτώντας «καλά είναι δω, καθόμαστε;», για να ρωτήσεις κι εσύ, με τη σειρά σου, όλο απορία, «με ποιον έχω την τιμή, κύριε;» κοιτώντας κατάχαμα. «Είμαι ο γιος σου!» σου φωνάζω και σ' αρπάζω απ' τους ώμους. Τρέμεις σύγκορμη και βρίσκεις κατευθείαν τα μάτια μου, χωρίς ν' αναγνωρίζεις το βλέμμα μου. Κλαίω και συγκινηθείς, όχι γιατί ξέρεις ποιος κλαίει, αλλά γιατί ένας μεσήλικας άντρας κλαίει σαν παιδί. «Μαμά, εγώ είμαι. Το διηνεκές παιδί σου!»

...θα 'χω κάνει το τέλειο έγκλημα!

Όταν σε γνώρισα στο πανεπιστήμιο, Ήρα, ήσουν μια άλλη. Αλλά, για να μην είμαι άδικος μαζί σου, κι εγώ αλλιώςτικός ήμουν. Όχι τόσο όσο εσύ, βέβαια, αλλά αλλιώςτικός... Τι θέλω να πω; Νέος κι άμυαλος, να βράζει το αίμα μου, με το πουλί στο χέρι, δεν ήθελα και πολύ, είπα «ταιριάξαμε». Εγώ, ο αριστερών φρονημάτων φτωχός κι ασήμαντος, με μια επιμελή συμφοιτήτριά μου, κόρη καλής οικογενείας... Ο αδέκαρος ποπολάρος και το μεγαλωμένο «μη βρέξει και μη στάξει» πλουσιοκόριτσο, με τα τσουβάλια λεφτά και τους τρόπους. «Ανέλπιστο συνταίριασμα», έλεγα και ξανάλεγα μέσα μου. Πού μας έχανε, πού μας έβρισκες, χεράκι χεράκι, να γλυκογαλιάζουμε –άλλα ήθη τότε– κι εγώ να μην πιστεύω στην καλή μου τύχη. Τι με είχε γοητεύσει σ' εσένα; Το γεγονός ότι καθετί που έκανες το διέκρινε μια καλλιέπεια. Απ' τα περάσματα των χεριών σου μπροστά απ' το πρόσωπό σου, σαν σε χορογραφία, και τον γραφικό χαρακτήρα σου, που ήταν όλο ουρίτσες, μέχρι τα «σ' αγαπώ, δεν μπορώ τίποτ' άλλο να πω, πιο βαθύ, πιο απλό, πιο μεγάλο», που μου έλεγες και

σούφρωνες τα χείλη σου, γύρω απ' την άκρη της γλώσσας σου, στο φιλί μου. Όμως, αυτή η καλλιέπεια αποδείχθηκε το φτιασίδι μιας καλής ηθοποιού... Γιατί αυτό είσαι, Ήρα: μια καλή ηθοποιός... Όχι σε σχέση με τα τσουβάλια λεφτά –μακάρι να ήταν αυτό–, αλλά με τους τρόπους! Τους τρόπους με τους οποίους με χειρίστηκες απ' την αρχή... Με το που πήραμε πτυχίο, κλεφτήκαμε και παντρευτήκαμε. Εγώ ήμουν που επέμενα, για να μη σε χάσω. Ήταν κι ο πατέρας σου, που δεν με ήθελε στην αρχή για γαμπρό... Αργότερα, βέβαια, όταν έμεινες έγκυος, όλα «μέλι γάλα» με τον πεθερό μου! Ο πεθερός μου δεν ήταν το πρόβλημα – ανθρωπάκι του Θεού ήταν. Το πρόβλημα ήσουν εσύ! Με είχες πείσει απόλυτα τότε –το λέω και οικτίρω τον εαυτό μου– για την κατανόηση και την ανοχή σου. Για την ικανότητά σου να με δέχεσαι γι' αυτό που είμαι. Εγώ, σαν ερωτευμένος ηλίθιος, στην αρχή δεν είχα καταλάβει το παραμικρό. Ότι, απ' τις πρώτες ημέρες του γάμου μας ακόμα, ήμουν για σένα –τι κι αν δεν μου το 'λεγες κατάμουτρα, τι κι αν παρίστανες ότι ήσουν με το μέρος μου– ο «κύριος τίποτα», που ονειρεύεται πανεπιστημιακή καριέρα. Δεν άργησα, βέβαια, να το καταλάβω... Μετά τον θάνατο του πατέρα σου, το πρόσχημα της αγάπης μας πήγε περίπατο και άρχισαν οι πιέσεις. Τελικά, πες πες, με τη μάνα σου από κοντά να σιγοντάρει, με κατάφερες! Ανέλαβα το εργοστάσιο και εγκατέλειψα τα όνειρά μου. Έγινα ό,τι σιχαινόμουν: ένας χονδρέμπορος με οικονομικίστικες απόψεις για τη ζωή... Γαμώ τη ζωή του! Πώς με κλείνει έτσι αυτός ο

μαλάκας! Να του ρίξω μια, να τον πετάξω έξω απ' τον δρόμο! Τριάντα χρόνια πριν, ίσως και να το 'κανα... Τώρα, τριάντα χρόνια μετά, δεν έχω τ' αρχίδια, γιατί μου τα 'χετε κόψει εσύ και τα παιδιά! Τα παιδιά... Τους δώσαμε τα πάντα, την ίδια μας τη ζωή... Και πού 'ναι τώρα; Χιλιόμετρα μακριά, στις δικές τους ζωές... Δεν δίνουν λογαριασμό ούτε σ' εμένα ούτε σ' εσένα. Και πάλι, όμως, δεν θα μας κρατούσαν ενωμένους τα παιδιά, ακόμα κι αν έμεναν μαζί μας, κάτω απ' την ίδια στέγη, ακόμα κι αν ποτέ δεν είχαν παντρευτεί και δεν είχαν κάνει τα δικά τους παιδιά, τα εγγόνια μας... Όποτε μας επισκέπτονται, δεν νιώθω ότι είμαι παππούς, το έτερον ήμισυ μιας γιαγιάς. Όχι, βέβαια, ότι φταίει ο αλκοολισμός σου... Ποτέ δεν θα τα έριχνα όλα στο ποτό, στο γεγονός ότι σε βρίσκω σε ημιθανή κατάσταση, με μια μπουκάλια ουίσκι στο χέρι, όποτε επιστρέφω απ' το εργοστάσιο, τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια. Οποιοσδήποτε άλλος θα 'λεγε ότι αυτό φταίει! Ότι γι' αυτό και μόνο γίναμε δυστυχημένοι! Εγώ, όμως, δεν σ' το χρεώνω. Η κοινή ζωή μας έγινε κόλαση για άλλον λόγο... Κι εσύ το έριξες στο ποτό νομίζοντας ότι θα ξέφευγες απ' αυτή την κόλαση. Αλλά πού; Είναι φορές που το συνειδητοποιώ με τρόμο: Ζω μόνο για το εργοστάσιο! Αν δεν πήγαινα για δουλειά εκεί, κάθε μέρα, απ' το πρωί ως το βράδυ, τώρα θα 'μουν νεκρός! Κι αναρωτιέμαι: γιατί; Θα μπορούσα να είχα μια καλή ζωή – άξιζα μια καλή ζωή! Μια ζωή που δεν θα χαλάλιζα για τίποτα. Ναι, ακόμα και τώρα, που έχουν χαθεί όλα, που δεν υπάρχει επιστροφή, κάποιες

στιγμές αναρωτιέμαι... μου αρέσει να αναρωτιέμαι, αντλώντας ηδονή απ' τον πόνο, παρότι βαθιά μέσα μου ξέρω πολύ καλά γιατί. Το «γιατί» έχει την ελαφρότητα μιας κοινότατης φράσης. Δεν θέλει πολύ για να βγει στην επιφάνεια του λυσομανητού, μέσα μου, τώρα δα. Βρίσκεται εκεί για σένα, για μένα, για μας. Δεν σ' αγαπώ πια! Να γιατί! Έχω πάψει εδώ και πάρα πολύ καιρό να νιώθω αγάπη, όχι μόνο για σένα, για όλους και όλα. Αντίθετα, η παρουσία σου δίπλα μου με γεμίζει θλίψη, μίσος, αηδία για όλους και όλα. Το καταλαβαίνεις πια κι εσύ, χρόνια τώρα, και νιώθεις την ίδια θλίψη, το ίδιο μίσος, την ίδια αηδία. Πόσο γελοίο και συνάμα τραγικό... Αν με ρωτούσες δευτερόλεπτα πριν «τι έφταιξε;», δεν θα ήξερα τι να σου απαντήσω. Μακάρι να 'ξερα! Τώρα, όμως, τη δεδομένη στιγμή, ξέρω. Και βέβαια, δεν φταίει τ' ότι είχες βαλθεί απ' την αρχή να με μετατρέψεις σε «κότα με τα χρυσά αυγά» – και τα κατάφερες... Μάλιστα, επαιρόσουν γι' αυτό, όταν ήσουν νηφάλια. Έλεγες «πίσω από κάθε μεγάλο άντρα κρύβεται μια γυναίκα!». Θα σου αρκούσε αυτό ως απάντηση στο «τι έφταιξε;»; Εμένα, όχι. Δεν μου αρκεί... Πώς θα μπορούσα να αρκεστώ στο να σου πετάω κατάμουτρα ότι «μια κότα που κάνει χρυσά αυγά» δεν παύει να είναι κότα, όταν δεν βάζει και με δικηγόρο τέλος σ' έναν γάμο ξοφλημένο προ πολλού; Πώς θα μπορούσα ν' ανεχθώ να μου αντιπαραθέτεις, έξαλλη, το εργοστάσιο, την έπαυλη, τα αυτοκίνητα, το γιοτ, τα λεφτά που κάναμε μαζί όλα αυτά τα χρόνια, τονίζοντας τσιριχτά το «μαζί», μπας και φοβηθώ ότι, αν σου

ζητήσω διαζύγιο, θα μου πάρεις τα μισά; Ε, λοιπόν, ξέρεις τι; Θα το 'βρισκα υπεραρκετό, αν με ενδιέφερε το χρήμα. Εγώ, όμως, δεν δίνω δεκάρα τσακιστή για την περιουσία μου, την περιουσία σου, την περιουσία μας! Το μόνο που με νοιάζει είναι ότι χαράμισα τη ζωή μου μαζί σου... Ήταν κουτό από μέρους μου να περιμένω να φιλοτιμηθείς να με ρωτήσεις «τι έφταιξε;»... Η απάντηση που έπρεπε να σου δώσω, εδώ και πάρα πολλά χρόνια, από δική μου πρωτοβουλία, είναι ότι «με ξόδεψες», Ήρα. Ακριβώς γι' αυτό το «ξόδεμα» βρίσκεσαι δίπλα μου αυτή τη στιγμή! Γι' αυτό οδηγώ σαν τρελός, κόντρα στη στροφή, κόντρα στον γκρεμό, πάνω απ' τη θάλασσα! Και να πνιγώ μαζί σου μου 'ναι αδιάφορο! Εσύ, μες στο μεθύσι σου, θα πνιγείς και δεν θα καταλάβεις τίποτα... Αν εγώ τη γλιτώσω, όμως... στην περίπτωση που εγώ καταφέρω να βγω απ' το αυτοκίνητο και ν' αντέξω μέχρι πάνω, τότε... θα 'χω κάνει το τέλειο έγκλημα!

Ό,τι πιο ασήμαντο γεννιόταν πέθαινε,
ξαναγεννιόταν και ξαναπέθαινε κάθε πρωί,
που 'βγαινα απ' το σπίτι...

Με το που ανοίγω την πόρτα του σπιτιού μου, μόλις έχει βγει ο ήλιος, να πάω στη δουλειά, έχω «φάτσα» την Γκαλερί *Raffaello*. Ρώτησα, λοιπόν, και έμαθα ότι είναι ιδιοκτησία και καλλιτεχνικό βήμα ενός εβδομηντάχρονου Ιταλιάνου ζωγράφου, του κυρ Ραφαέλο, που ήρθε πριν από χρόνια για διακοπές στην Ελλάδα, ξεπέταξε αμέτρητα τελάρα με ό,τι μπορεί να φανταστεί κανείς απ' το ελληνικό καλοκαίρι, ξεπούλησε χάρη στον ελληνικό τουρισμό, παντρεύτηκε Ελληνίδα και έμεινε εδώ, βλέποντας από τότε τα εικαστικά με εμπορικό μάτι. Δηλαδή, πρόκειται για μια συνοικιακή γκαλερί, όχι τίποτα σπουδαίο...

Σίγουρα, ο Νίο –εκ του «Νεοκλής»–, ο δάσκαλος σχεδίου μου επί μια τετραετία, που έδινα στη Σχολή Καλών Τεχνών χωρίς να εισαχθώ, θα 'λεγε: «Τι να μας πει το κορνιζάδικο...» Παρά τις προκαταλήψεις του Νίο όμως αναφορικά με την τέχνη, φαίνεται ότι όλα τα κορνιζάδικα δεν είναι ίδια, αφού το συγκεκριμένο σε καμιά περίπτωση δεν πουλάει κορνίζες. Αντίθετα, εκθέτει –έστω προς πώληση– αντίγραφα έργων

της Αναγέννησης, μεγαλύτερης ή μικρότερης πιστότητας, πάντως αναγεννησιακά. Τι εννοώ όταν λέω «αναγεννησιακά έργα»; Τίποτα λιγότερο και τίποτα περισσότερο από Αφροδίτες σε γιγάντιες αχιβάδες, νύμφες κυνηγημένες από σατύρους, Προμηθείς δεμένους πισθάγκωνα να ξεκοιλιάζονται από γυπαετούς, Δάφνες με χέρια-κλαδιά, σφιχταγκαλιασμένες από Απόλλωνες, ταύρους να πιλαλάνε με Ευρώπες στις ράχες τους, Γανυμήδηδες στα νύχια αρπακτικών πουλιών, αλλά κι ιππότες να μένουν έκθαμβοι από δεσποσύνες ή να χάνουν τα λογικά τους πάνω στα χέρια νεραίδων ή στα λέπια γοργόνων. Όλα αυτά για τον μοντέρνο Νίο, με μια λέξη, «επίπεδα». Για τον απλούστατο λόγο ότι, στη ζωγραφική, όγκος γι' αυτόν σήμαινε ένα και μόνο πράγμα: Φόρμα με φόρμα, το έργο πρέπει να περιστρέφεται, αν δεν περιστρέφεται και μένει στατικό, τότε είναι επίπεδο.

Πράγματι, τα έργα του κυρ Ραφαέλο, όσο κι αν κολλούσα απ' το ξημέρωμα τη μύτη μου στο τζάμι και τα έλεγχα εξονυχιστικά απ' άκρη σ' άκρη, ποτέ τους δεν έκαναν ούτε μισή περιστροφή. Απ' όσο ξέρω, βρίσκονταν εκεί από πάντα, εντελώς ακίνητα, σαν να 'χαν απαθανατιστεί σ' αυτά σημεία και τέρατα απ' την ελληνική ή όποια μυθολογία, υπό μορφή επίπεδης, επιπεδότατης καρτ ποστάλ. Κάτι μου 'λεγε μέσα μου, όμως, ότι, ακόμα κι έτσι, ήταν ζωγραφικά έργα...

Εν τω μεταξύ, θυμωμένος απ' την αποτυχία μου στη Σχολή Καλών Τεχνών –δεν είναι και λίγο να μένεις και να ξαναμένεις απέξω, ενώ είσαι πεπεισμένος απ' τον πρώτο χρόνο

φροντιστήριο ότι τα κεφάλια που σκαρώνεις στο δεκάλεπτο είναι έτοιμα να βγουν απ' το στρατούχαρτο και να σου μιλήσουν—, είχα στρωθεί και ζωγράφιζα από μόνος μου, κόντρα στον θυμό μου ή με τον θυμό μου κινητήρια δύναμη. Στις απόπειρές μου να δημιουργήσω αφηρημένα έργα, για αρχή, ήμουν καλός. Οι όγκοι, οι φόρμες και τα χρώματα έδεναν ενθαρρυντικά – τόσο πολύ, που έκανα και έκθεση. Είχα ονομάσει τη σειρά των έργων μου «Είδη» και, εν είδει μοντερνισμού, μοσχοπουλήθηκαν κάμποσα.

Η μεγάλη αγάπη μου, όμως, δεν ήταν άλλη απ' την απεικονιστική ζωγραφική και μόνο όταν έβαλα την υπογραφή μου στην πρώτη μου φρουτιέρα ένιωσα ζωγράφος! Φρουτιέρα στη φρουτιέρα, ανθοδοχείο στο ανθοδοχείο, οι «νεκρές φύσεις» μου ήταν πια σαν ζωντανές, κι αυτό –δεν ήθελα και πολύ– με έκανε να πάρω τη μεγάλη απόφαση: Θα προχωρούσα, δειλά, στα σώματα, απ' τη στιγμή που θα καταπιανόμουν με αυτά απ' το πρώτο κιόλας έτος της σχολής! Όμως, άντε να βρεις τώρα ζωντανό μοντέλο, από σάρκα και οστά, να σου ποζάρει γυμνό, κατ' οίκον... Κι ας πούμε ότι το 'βρισκες, θα κόστιζε... δεν θα κόστιζε;

Από τουριστικούς καταλόγους μουσείων της βόρειας Ευρώπης τίγκα στα αγάλματα, όμως, τα παλαιοβιβλιοπωλεία «βρωμούσαν». Έτσι, αφού αντάλλαξα έναν με μια αγκαλιά κόμικς, τον πιο χορταστικό σε φωτογραφικό υλικό, έσκισα τη σελίδα με την ευκολότερη πόζα, την κόλλησα απέναντι στον τοίχο και, με κνάβο το αλάνθαστο μάτι μου, μεγα-

λούργησα! Σε λίγα λεπτά είχα αποτυπώσει με κάρβουνο στο τελάρο την Αφροδίτη έτοιμη να χτυπήσει με τσόκαρο έναν σάτυρο, χωρίς το τσόκαρο και χωρίς τον σάτυρο – μόνο το χυμώδες κορμί της, σ' άσπρο μαύρο. Είχα μπροστά μου ένα προσχέδιο γυναικείου σώματος όλο υποσχέσεις, δεν άργησα να καταλάβω όμως ότι είχα ξεπετάξει την εύκολη δουλειά κι από δω και πέρα με περίμενε η δύσκολη...

Είπα «δύσκολη», αλλά εννοούσα «αδύνατη»... Γιατί, όσο κι αν πάλεψα με ό,τι σωληνάριο, πινέλο και παλέτα διέθετα, ήταν πέρα και πάνω από μένα να δώσω στο άσπρο τού τελάρου την υφή σάρκας. Δεν θυμάμαι πόσες φορές προσπάθησα και ξαναπροσπάθησα, με τα ίδια αποκαρδιωτικά αποτελέσματα... Πόσα τελάρα πέταξα... Πόσες φορές σχεδίασα και ξανασχεδίασα το περίγραμμα του κορμιού της Αφροδίτης σε ένα νέο τελάρο, που μου φαινόταν περισσότερο υποσχόμενο απ' το προηγούμενο... Το συμπέρασμα ήταν το ίδιο: Ο Θεός της ζωγραφικής μου 'χε δώσει το ταλέντο να σχεδιάζω –για την ακρίβεια, να αποτυπώνω ό,τι είχα μπροστά μου– σε χαρτί ή τελάρο, αλλά ήμουν εντελώς ανίκανος να αναμείξω σωστά τα απαραίτητα χρώματα για να φτιάξω ένα υποφερτό φλες τιντ. Αλλά κι όταν αγόρασα φλες τιντ του εμπορίου μέσα σε σωληνάρια, ένα ακρυλικό κι ένα λάδι, μήπως κάποιος απ' τα δύο αποδειχθεί πιο εύχρηστο, η Αφροδίτη μου, όπως το φοβόμουν, μου βγήκε σομόν – ένα λεπτό ακρυλικό σομόν, που ξεράθηκε αμέσως, κι ένα λάδι σομόν, παχύ, που δεν έλεγε να πήξει, πάνω απ' το ακρυλικό σομόν.

Όταν, απελπισμένος πια, πήγα να ζητήσω τη βοήθεια του κυρ Ραφαέλο, κατάλαβα πόσο ακριβοθώρητος ήταν... Η σύζυγός του, που «κράταγε ταμείο» στην γκαλερί, δεν ήταν μόνο μια οικονόμα μαγαζάτορας, ασυγκίνητη στα παρακάλια, αλλά κι ο προσωπικός του Κέρβερους. Αποτέλεσμα; Για να μου κλείσει ένα ραντεβού μαζί του, με σκοπό να τον παρακολουθήσω να ζωγραφίζει, απαραίτητη προϋπόθεση ήταν μια αγοραπωλησία. Εκείνη πουλούσε μια αφιεγάρια εύσαρκη Αφροδίτη –πάντα του συζύγου της, καμιά σχέση με την ψωραλέα δική μου, που με ανάγκασε να εκλιπαρήσω– και εγώ έβαλα βαθιά το χέρι στην τσέπη και την αγόρασα.

Από τότε δεν κρατιόμουν... Περίμενα πώς και πώς να μνηθώ στη μεγάλη τέχνη του χρώματος και μετρούσα τις μέρες, τις ώρες, τα λεπτά. Όσοπου η μεγάλη στιγμή έφτασε και στην αρχή δεν μου φάνηκε καθόλου μυσταγωγία... Ο κυρ Ραφαέλο ήταν ένας λαϊκός Ιταλιάνος, που μιλούσε τραγουδιστά τα ελληνικά, και όχι ένας αναγεννησιακός μάστορας της ζωγραφικής. Πινελιά στην πινελιά, όμως, όσο περνούσε η ώρα μου το αποδείκνυε στην πράξη: Ήξερε να ζωγραφίζει! Μπορούσε να δίνει όγκο σ' ένα σώμα ή σ' ένα πρόσωπο, χωρίς να το κάνει να γυρίζει σαν τη σβούρα. Και, το σπουδαιότερο, ήταν ένας μάγος της λεπτομέρειας!

Παρακολουθούσα το πινέλο του να πηγαينوέρχεται με νεύρο από παλέτα-τελάρο κι από τελάρο-παλέτα και το ένιωθα να συμβαίνει ολοένα και περισσότερο: Το κύριο χαρακτηριστικό των έργων του ήταν το φως! Όσο έψαχνε στα

σωληνάριά του, μάλιστα, το φωτεινότερο κίτρινο, μου το εκμυστηρεύτηκε –ήθελα να πιστεύω, για πρώτη και μοναδική φορά στη ζωή του καθόλου τραγουδιστά– ότι είχε διδαχτεί το «φως» στη ζωγραφική από μεγάλους ζωγράφους, και εκείνοι από άλλους, μεγαλύτερους.

Αν πήρα στα σοβαρά όσα μου 'πε; Δεν θα μπορούσα να κάνω διαφορετικά –λίγο πριν τον αποχαιρετήσω–, γιατί το έργο του, ακόμη και μισοτελειωμένο, είχε όλο το φως του ουρανού και της γης. Είτε το κοίταγες από κοντά είτε από μακριά, χανόταν στο έλλειμμα και ξεπρόβαλλε απ' το περίσσειμα του φωτός. Χάρη στο φως συντελούνταν σ' αυτό η πεμπτουσία του κόσμου, αφού καθετί πάνω του γεννιόταν για να πεθάνει και πέθαινε για να ξαναγεννηθεί – κάτι εντελώς ασήμαντο για μένα ως τότε... Αν πριν γνώριζα την αξία του φωτός στη ζωγραφική και στη μέρα μου, δεν θα 'βλεπα γύρω μου χωρίς να βλέπω πραγματικά. Θα 'δυνα τη σημασία που πρέπει σε τόσες και τόσες «ασήμαντες» γεννήσεις, σε τόσους και τόσους «ασήμαντους» θανάτους...

Τώρα πια, όμως, ξέρω: Όπως το πρώτο φως της μέρας, της κάθε μέρας μου, έτσι και το φως στα έργα της Γκαλερί *Raffaello* ήταν... ό,τι πιο ασήμαντο γεννιόταν πέθαινε, ξαναγεννιόταν και ξαναπέθαινε κάθε πρωί, που 'βγαίνα απ' το σπίτι!